

men til den Opfattelse, at disse Foranstaltninger overhovedet ikke kunne gennemføres uden en Grundlovsforandring, ser jeg ikke rettere end, at der paahviler den høie Regjering at tage Initiativet til en saadan Grundlovsforandring, som den maatte anse for at være nødvendig til at afhjælpe det i saa Henseende Fornødne. Jeg anser det ikke for at være nødvendigt, skjøndt ogsaa jeg hører til dem, der meget vilde ønske, at den altfor hyppige Brug af Edsafslæggelsen i hele vor Lovgivning kunde indskrænkes. Jeg for mit Vedkommende ser dog ikke, at der i dette Tilfælde er tilstrækkelig Grund til et saa radikalt Skridt som en Grundlovsforandring. Det er imidlertid en Selvfølge, at vil den høitærede Regjering tage Initiativet til en Grundlovsforandring — efter den nye Grundlov vil jo ingen Grundlovsforandring kunne gennemføres uden Regjeringens Initiativ, ialtfald paa et senere Stadium — vil jeg naturligvis ogsaa være med til en saadan.

Justitsministeren (Melleman): Jeg ønsker, inden Forhandlingen gaar videre — jeg vil maaste senere faae Leilighed til at tage Ordet over det almindelige Spørgsmaal — og inden det glemmes, sige et Par Ord til Belysning navnlig af disse Citater af mine egne Skrifter, som den ærede sidste Læser (Bojfen) paaberaabte sig. Jeg maa gjøre opmærksom paa, at disse Udtalelser findes i en Haandbog over Processen, og der tales derfor der aldeles ikke om Rigsdagsbeden. Der tales om den almindelige Rettergangsbog, og der er jo Forholdet det, at der er Intet, der forhindrer, at man ved den almindelige Lovgivning kan bestemme, at en blot høitidelig Forsikring kan træde i Eds Sted. Men det kan man ikke bestemme med Hensyn til Rigsdagsbeden, fordi der staar i Grundloven, at der kræves Ed. Det er Sagen, og det, jeg da har udtalt, var, at dersom der, hvad Rettergangsmaaden angik, skulde vise sig Trang til en ny Edsformular eller mulig til en Bestemmelse om en simpel Forsikring i Stedet derfor, kunde det ske ad den almindelige Lovgivningsvej og, hvor der var meget paatrængende Tilfælde, der krævede det, ogsaa ved provisorisk Lov, naturligvis ogsaa kun forsaavidt Rigsdagen ikke var samlet paa den Tid. Forresten er der en anden Ting at mærke, og det er den, at dengang jeg skrev den første Udgave af den omtalte Bog, havde jeg egentlig slet ikke for Die Andet end de forskjellige Religionspartier, da havde jeg slet ikke de saatalotte Konfessionløse for Die, fordi det var Noget, man overhovedet dengang endnu ikke befattede sig med. Hvis de Hrr. f. Ex. havde læst Forhandlingerne paa den grundlovgivende Rigsdag om den omtalte Paragraf, vilde de finde, at der var ikke et Menneske, der talte Noget om Konfessionløse og deres Stilling, men man talte kun om de forskjellige Religionspartier, og hvor-

ledes man skulde træde op overfor dem. Jeg vil ogsaa til Oplysning om, i hvilken Grad denne Forestilling bevarede sig, gjøre ærede Medlemmer opmærksom paa, hvad der staar i S. C. Larzens Statsret, der udkom nogle faa Aar efter Grundloven, nemlig 1852, og som er skrevet af en Mand, der selv deltog i den grundlovgivende Rigsdags Forhandlinger, og som dog vel nok var istand til at forstaa, hvad der foregik, og opfatte, hvad man der tænkte og mente. Han taler i sit Skrift ligeledes bestandig kun om de forskjellige Religionspartier, de forskjellige Edsbetydelser, som altsaa have deres Dogmer, og han siger jo forresten med rene Ord, at den, der ingen Edsbetydelse har, den Konfessionløse, ikke kan gjøre Krav paa den samme Udgang til politiske Rettigheder som Andre, navnlig ikke, hvor en saadan Udgang er betinget af en Edsafslæggelse f. Ex. Rigsdagsbeden. Det vil den ærede Læser blandt Andet finde i Larzens Statsret. Det er derfor egentlig et Spørgsmaal, der idetmindste for Jurister, om jeg saa maa sige, først er kommet op i den senere Tid, hvorledes man skal forholde sig overfor de Konfessionløse, det vil sige overfor Folk, der staa med rent individuelle Meninger paa dette Omraade, og deraf følger ogsaa, at jeg har maattet tage en Reservation i en senere Udgave af Bogen, da jeg naturligvis da ikke har kunnet overse dette Moment, som er kommet op og spiller en Rolle baade her og andre Steder. Derved ere disse Ting forklarede. — Hvad forresten ellers angaar Spørgsmaalet om, hvad der udfordres til en Ed i Modsætning til et blot høitideligt Løfte, er der en anden Betragtning, som jeg blot gjør opmærksom paa, og som jeg tror, at den ærede sidste Læser ikke ganske var klar paa under de Bemærkninger, han henvendte til mig. Det er nemlig den, at man jo ikke saaledes kan binde sig til Ordene i Edsformularen, og blot sige, f. Ex.: I den Edsformular staar der kun Tale om det og det, derfor kan Enhver, som tror paa det og det, sværge efter denne Edsformular. Saaledes er Forholdet jo ikke efter den bestaaende Ret. I den bestaaende Ret have vi kun konfessionelle Edsformularer: Edsformularer, hvis hele Indhold finde deres nødvendige Forklaring i den Konfession, de ere bestemte for. Derfor kan der efter min Mening egentlig ikke være Tale om, naar vi f. Ex. tage Sødernes Ed som den, der lyder simplest, som den, der blot lyder „ved Gud“, at denne kan bruges af Enhver, som tror at kunne sværge ved den; den er nemlig fastsat ved en Lov, der bestemmer, hvorledes Søderne alene skulle aflægge Ed, men ikke hvorledes Andre skulle aflægge Ed. Noget Lignende gjælder altsaa med Hensyn til Kvækereden eller Eden for de mæchrste Brødre, som den ærede Læser oplæste; den maa jo ogsaa ses i Belysning af disse Menneskers hele religiøse Opfattelse. Dersom de tro paa en Gud, der kan gribe ind i Menneskenes Liv